

ע"פ 8900/21 - עומר מחאג'נה, עודי מחאג'נה נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 8900/21

לפני:
כבוד השופט י' אלרון
כבוד השופטת ג' כנפי-שטייניץ
כבוד השופט י' כשר

המערערים:
1. עומר מחאג'נה
2. עודי מחאג'נה

נגד

המשיבה:
מדינת ישראל

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי חיפה מיום
16.11.2021 ב-ת"פ 54099-03-21 שניתן על ידי
סג"נ ד' סלע

תאריך הישיבה: ו' באב התשפ"ב (03.08.2022)

בשם המערערים: עו"ד עדאלבויראת

בשם המשיבה: עו"ד שרית משגב

פסק-דין

השופט י' אלרון:

1. לפנינו ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (סגנית הנשיא ד' סלע) ב-ת"פ 54099-03-21 וב-ת"פ 12359-04-21 מיום 16.11.2021, בגדרו נגזרו על המערערים 4.5 שנות מאסר בפועל, מאסר על תנאי ופיצוי למתלונן בסך 20,000 ש"ח כל אחד, וזאת בגין הרשעתם בעבירת חבלה בכוונה מחמירה והחזקת סכין שלא כדין. הערעור נסוב על חומרת עונשם של השניים.

עמוד 1

2. כמתואר בכתב האישום המתוקן, המערער 1 (להלן: עומר) והמערער 2 (להלן: עודי) הם אחים. על רקע היחסים המתוחים בין המערערים לבין המתלונן, ביום 9.3.2021 בשעה 20:55 או בסמוך לכך, הגיעו ברכב יחד עם שניים נוספים (להלן: האחרים) לשכונת מחאג'נה בעיר אום אל-פחם. משהבחינו במתלונן, המערערים יצאו מהרכב כשכל אחד מהם מחזיק בחפץ הנחזה לאקדח ובכלי נשק חדים. עודי תקף והיכה את המתלונן בראשו באמצעות אקדח-דמה, ולאחר שהמתלונן ניסה להיאבק בעומר, אמר עודי לזה האחרון "תירה בו".

המערערים דקרו את המתלונן מספר רב של דקירות בפלג גופו העליון, בין היתר, בראשו, צווארו, בטנו, גבו ומותנו, כאשר באותה עת האחרים בעטו במתלונן והכו אותו עד אשר התמוטט ונפל על הארץ. לאחר מכן, המערערים והאחרים נמלטו לעבר הרכב ונסעו מהמקום.

בעקבות המעשים המתוארים לעיל, למתלונן נגרמו חבלות חמורות בגופו לרבות בראשו, פצעי דקירה בבית החזה האחורי ובבטן התחתונה, וכן המטומות בפלג גופו העליון ובבטנו. המתלונן הובהל באמבולנס לבית החולים, שם הוכנס לחדר הלם ואושפז למשך מספר ימים.

בגין האמור, יוחסה למערערים עבירה של חבלה בכוונה מחמירה, לפי סעיפים 329(א)(1) ו-29 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק); והחזקת סכין שלא כדין, לפי סעיפים 186(א) ו-29 לחוק.

3. בטרם החל הליך שמיעת הראיות, הגיעו הצדדים להסדר טיעון במסגרתו הודו המערערים בעובדות כתב האישום המתוקן והורשעו בעבירות שיוחסו להם. לאחר דין ודברים ושמיעת הטיעונים לעונש, גובשה הסכמה בין הצדדים לפיה הסדר הטיעון יכול להסכמה גם באשר לרכיב עונש המאסר שיושט על המערערים, במובן זה שהמשיבה תעתור ל-6 שנות מאסר בפועל ואילו ההגנה תעתור לעונש מאסר בפועל של 3 שנים.

4. בגזר הדין, בית המשפט המחוזי עמד על הפגיעה בערכים החברתיים שנפגעו כתוצאה מביצוע העבירות, ובכללן שלמות גופו של המתלונן, קדושת חייו, בריאותו וכבודו. עוד הודגשו נסיבותיהן החמורות של ביצוע העבירות, מאחר שמדובר באירוע שקדמה לו היערכות מוקדמת מצד המערערים; בו נעשה שימוש בנשק קר ובכלים הנחזים לאקדחים; הואיל והעבירות בוצעו בצוותא עם אחרים כאשר לבסוף המתלונן "ננטש על ידם ללא רחם" כלשון גזר הדין; ובהתחשב בנזק הרב שנגרם למתלונן כתוצאה מהדקירות הרבות בגופו, תוך שצוין כי רק במזל האירוע לא הסתיים באופן טראגי.

יחד עם זאת, בית המשפט המחוזי זקף לזכות המערערים את הודייתם בכתב האישום המתוקן שהביאה לחיסכון בזמן שיפוטי וייתה את הצורך בהעדת המתלונן; האחריות שנטלו על מעשיהם והחרטה שהביעו, המתבטאת גם בסולחה שנערכה ביניהם לבין המתלונן; וכן גילם ומצבם המשפחתי. עוד נשקלה העובדה כי עד לאירוע הנדון, ניהלו המערערים אורח חיים נורמטיבי ותקין, כאשר עודי נעדר עבר פלילי, ולעומר עבר פלילי "קל יחסית", כפי הנכתב בגזר הדין.

בהתחשב בכל אלו, נקבע כי הסדר הטיעון אינו בלתי סביר בנסיבות העניין, ונגזרו על המערערים 4.5 שנות מאסר בפועל; 14 חודשי מאסר על תנאי לבל יורשעו בעבירות אלימות או נשק מסוג "פשע", למשך 3 שנים; 9 חודשי

מאסר על תנאי לבל יורשעו בעבירת אלימות או נשק מסוג "עוון", למשך 3 שנים; ופיצוי למתלונן בסך 20,000 ש"ח כל אחד.

טענות הצדדים

5. לטענת בא כוח המערערים, בית המשפט המחוזי שגה עת החמיר בעונשם ולא העמידו על הרף התחתון של מתחם הענישה המוסכם. נטען, כי הענישה הנוהגת במקרים דומים ואף חמורים יותר, נעה בין 6 חודשי מאסר בעבודות שירות ועד 24 חודשי מאסר בפועל, ומכאן שיש להקל בעונשם. זאת בפרט, בהתחשב בנסיבות המקלות בעניינם, ובכלל אלו העובדה כי ממעשי המערערים נשקפה "מסוכנות נקודתית וספציפית" כלשונו, כאשר זו הוסרה והתאינה עם עריכת הסולחה בין הצדדים.

בא כוח המערערים הוסיף וטען כי לא ניתן בגזר הדין משקל ראוי לגילם הצעיר בעת ביצוע העבירות - גילו של עומר 31 שנים, ושל עודי, 25 שנים; להיות הראשון ללא עבר פלילי של ממש והאחרון ללא עבר פלילי כלל; אורח החיים הנורמטיבי שניהלו השניים עד המקרה דנן; להודאתם בהזדמנות הראשונה לאחר תיקון כתב האישום, ולמשמעויות הנגזרות מכך לעניין החיסכון בזמן השיפוטי וזמנם של העדים.

עוד נטען, כי אף הפיצוי שנפסק למתלונן אינו מידתי כלל ואינו מתיישב עם חומרת הפגיעה. זאת, בהינתן שהמתלונן אישר כי הפיצוי הכספי בהתאם להסכם הסולחה שולם לו במלואו וכי לא תהינה לו דרישות נוספות בהקשר זה. גם לעניין המאסרים המותנים הלינו המערערים, משלטענתם רכיב עונש זה כולל בחובו קשת רחבה של עבירות ואינו ברור דיו.

6. בדיון שלפנינו, בא כוח המערערים הרחיב על טיעונו בכתב, וטען כי מדובר באירוע אלימות בודד בו היו מעורבים המערערים, שלאחריו נערכה "סולחה כנה ואמיתית" עם המתלונן אשר סלח להם על מעשיהם. משכך, ולנוכח כלל הטעמים שפורטו לעיל, נטען כי היה מקום לגזור את עונשם של המערערים ברף הנמוך של הסדר הטיעון ולא במרכז.

7. מנגד, באת כוח המשיבה טענה כי אין כל עילה להתערב בעונש שנגזר על המערערים אשר "נעשה עמם חסד" כלשונו. זאת בהדגישה, את טווח הענישה המוסכם בין הצדדים; מיקום העונש במסגרת טווח זה; סבירות הסדר הטיעון; וכן מגמת החמרה בענישה בגין עבירות אלימות, כאשר נטען כי בשל מעשים מסוג זה מוטלים עונשי מאסר ממושכים לתקופה של 7 שנים.

אשר להטלת עונשי המאסר המותנים, באת כוח המשיבה הפנתה להחלטת בית המשפט המחוזי מיום מתן גזר הדין, במסגרתה תוקן נוסח גזר הדין כך שעונש המאסר על תנאי בן 9 חודשים יחול על עבירת אלימות או נשק מסוג "עוון", באופן המתקן את טעות הסופר שנפלה לפיה רכיב עונש זה לא תוחם לסוג עבירות מסויים. מכלל נימוקים אלו, באת כוח המשיבה טענה כי אין מקום להפחית מעונשי המאסר שנגזרו.

דיון והכרעה

8. כידוע, ערכאת הערעור נוטה שלא להתערב במידת העונש שהוטל על ידי הערכאה הדיונית, אלא במקרים חריגים בהם ניכרת סטייה קיצונית ממדיניות הענישה הנוהגת, או בנסיבות המעלות כי נפלה טעות מהותית ובלטת בגזר הדין (ע"פ 930/22 חטיב נ' מדינת ישראל, פסקה 26 (31.7.2022)); ע"פ 78/21 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (26.7.2022)). הלכה זו מקבלת משנה תוקף כאשר העונש שהושת על הנאשם חוסה תחת הגבולות לגביו הסכימו הצדדים להסדר הטיעון - אז נדרשות נסיבות מיוחדות וחריגות להתערבות מעין זו (ע"פ 3159/17 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (21.3.2018); ע"פ 1630/14 אבו שנדי נ' מדינת ישראל, פסקה 21 (4.12.2014)).

נסיבות מיוחדות וחריגות - אין בנמצא; ואף לא סטייה ממדיניות הענישה הנוהגת. משכך, דין הערעור להידחות.

9. בית משפט זה שב ועמד לא אחת על חומרתן של עבירות אלימות הפושות ברחובותינו ומסכנות את שלום הציבור ובטחונו (ע"פ 5778/21 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 13 (4.11.2021)); ע"פ 7069/20 אבו חדיר נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (11.2.2021)). חומרה יתרה אף גלומה בעבירות אלו הנעשות תוך שימוש בכלי נשק קר בדמות סכין או כלים חדים אחרים, וכן בנסיבות בהן רבים תוקפים יחיד (ע"פ 2508/21 נאסר נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (7.6.2022)); ע"פ 4225/16 מדינת ישראל נ' קאדח, פסקה 15 (13.10.2016)).

נוכח האמור, ובשל פוטנציאל הנזק הרב הטמון בעבירות אלו, כמו גם שכיחות ביצוען, בית משפט זה הדגיש בפסיקתו פעם אחר פעם את הצורך במדיניות ענישה מחמירה שיהא בה כדי להביא להרתעת הרבים והיחיד ולסייע במיגור התופעה מן החברה (ע"פ 4454/19 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 26 (30.7.2020)); ע"פ 5432/20 קבהא נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (20.12.2020)).

ואכן, לא בכדי העונש המרבי הקבוע בצדה של עבירת גרימת חבלה בכוונה מחמירה - 20 שנות מאסר בפועל, עונש המבטא את השקפתו הערכית של המחוקק ביחס לחומרת העבירה (ע"פ 687/22 טלוי נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (19.5.2022)).

10. זאת ועוד, המערערים הורשעו בעבירת החזקת סכין משהחזיקו כלי להב או כלי אחר שמסוגל לדקור או לחתוך, כהגדרת המונח "סכין" בסעיף 184 לחוק. כפי שכבר נפסק, "סכין הנישאת על גוף במערכה הראשונה סופה שהיא נשלפת וננעצת בגופו של הזולת במערכה השניה" (ע"פ 9133/04 גורדון נ' מדינת ישראל (20.12.2004)). כך גם במקרה שלפנינו. המערערים נשאו על גופם כלי נשק חדים באופן המלמד אף על היערכות מוקדמת לאירוע התקיפה, כאשר בסופו של יום תקפו את המתלונן ללא רחם. תרבות סכין נפסדת זו - יש לבער מן היסוד, והדרך לעשות כן, כוללת בחובה נקיטה במדיניות ענישה מחמירה ומרתיעה (ע"פ 7682/18 עלקם נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (4.4.2019)).

11. אין בידי לקבל את הלך טיעונו של בא-כוח המערערים המבקש להקל בעונשם תוך שהיא תולה יהבו על קיומה של "סולחה" בין הצדדים. כפי שהבעתי את דעתי בעניין זה, אין ביישוב סכסוך עם נפגע העבירה כדי לפטור את הצורך ממיצוי הדין עם העבריינים, והדברים האמורים יפים לענייננו:

מתן גושפנקה ל"סולחות" כמעין "מרכיב משלים" לדרכי הענישה הקבועים בדין, יש בו כדי להוות מעין הפרטה פסולה של ההליך הפלילי. לא זו בלבד שאין במערך ההסכמות בין משפחת העברייני לבין משפחת הקורבן כדי להוות חלופה לדין

הפלילי, אלא שהשלמה עם מעגל אלימות הכולל שימוש בנשק חם בטרם הצדדים פועלים ליישוב מחלוקותיהם "בדרכי שלום" חותר תחת יסודות הדין הפלילי. איתותה של מערכת המשפט כי "סולחה" עשויה להביא להקלה משמעותית בעונשו של העבריין מחליש את ההרתעה מפני ביצוע עבירות וחושף את קורבן העבירה ואת משפחתו ללחצים פסולים" (ע"פ 4406/19 מדינת ישראל נ' סובח, פסקה 22 (5.11.2019); וראו גם ע"פ 5407/21 דלאשי נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (15.2.2022)).

12. מכלל טעמים אלו, ובהתחשב בחומרתן הרבה של העבירות בהן הורשעו המערערים, נחה דעתי כי העונש שהוטל עליהם אינו סוטה ממדיניות הענישה הנוהגת – ואם ניכרת סטייה, הרי שהיא לקולה. בנסיבות האמורות, ומשאין כל עילה להתערבות ערכאת הערעור ובפרט לנוכח הסדר הטיעון, אציע לחברתי ולחברי כי נדחה את הערעור.

ש ו פ ט

השופטת ג' כנפי-שטייניץ:

אני מסכימה.

ש ו פ ט ת

השופט י' כשר:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט י' אלרון.

ניתן היום, י"ז באב התשפ"ב (14.8.2022).

ש ו פ ט

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט